

מצוות עונה

פרק ז'

ערכה: קורין בריח

נושא מורכב ועדין זה של חיי אישות בין בני הזוג
מצריך עדינות בגבולות הדיבור עליו,
מתוך רצון לשמור על הצניעות האינטימיות והעומק שבהסתרה.

יחד עם זאת מדובר במרכיב משמעותי של הזוגיות
ובמצווה מן התורה, אחת מתרי"ג מצוות.

בפרק זה נלמד על הדרכת התורה בבניית הזוגיות והמשפחה
כאשר הקשר הגופני מהווה חלק בלתי נפרד מבניה זו.

אין זה ראוי שההיכרות עם התוכן האינטימי העצום ביותר של בחיי זוג נשוי,

המפגש הפיזי בין איש לאישה,

יוכר ויילמד באמצעות כלי התרבות העכשווית:

טלוויזיה, רחוב אינטרנט ועוד...

בעולם הרחב מכנים את הקשר בין איש ואשתו בשם **"יחסי מין"** חז"ל מדריכים אותנו לדבר בלשון נקיה על נושאים צנועים ואינטימיים ועל כן

אנו מכנים את הקשר בין איש ואשתו בשם **"חיי אישות"**.

ההבדל מקפל בתוכו תפיסה שונה על המתרחש

במהלך המפגש הפיזי בין בני הזוג

הקשר הפיזי אינו רק מפגש בין שני מינים ופורקן יצרים,

אלא הוא ביטוי של חיים **אחדותיים** בין שני בני זוג,

שהם כאיש אחד ומתוך כך גם בשר אחד.

היכולת למצוא שפה המתאימה לדבר על נושאים רגישים ועדינים אלו

חשובה במיוחד בתוך הקשר הזוגי

והיא פתח גדול להרגיש ולהיות מודע לצורכי בן ובת הזוג.

מצוות עונה – חיי אישות בין בני הזוג

קשר זוגי בין איש לאישה מכיל ומביא לידי ביטוי רבדים שונים ומגוונים הקיימים באדם. קשר זוגי הוא אחת מתרי"ג מצוות, והקשר הפיזי בין איש ואשתו מכונה אצל חז"ל:

מצוות עונה = עונה = זמן, עת.

זמנים מסוימים במהלך שבוע או חודש שבהם איש ואישה חיים חיי אישות. הקב"ה יוצר האדם, הוא זה שיצר את החיים בצורתם זו, הוא זה שקשר בין האיש והאישה בכל הרבדים: הרוחניים הנפשיים והגופניים, והוא החפץ במערכת קשרים זו. מצוות עונה נותנת מקום לקשר המלא והחי בין בני הזוג ומכירה בחשיבותו של המפגש הפיזי לא רק כהקדמה למצוות פריה ורביה אלא גם **כקשר המאפשר חיבור עמוק** בין בני הזוג.

המצווה מוטלת על האיש כאחת מחובותיו כלפי אשתו אך כמובן שהתפילה היא להפוך חובה לזכות ולשותפות מלאה בחיבור.

מצוות עונה מוזכרת בפעם הראשונה בתורה בהקשר של אמה עבריה .
אדונה של האמה העבריה יכול ליעד אותה לאישה לבנו או לעצמו - מרגע שהאמה נישאת
חייב האיש להעניק לה את זכויות היסוד שלה .

במצב אישי מסובך ומורכב שכזה התורה מצווה את האיש במצוות עונה כדי ליצור חיבור
אמיתי בינו לבין האישה - האמה שהוא נשא,
על אחת כמה וכמה שחובה זו מוטלת כל איש ואישה שנישאו באופן רגיל.

ספר שמות: "אם אחרת יקח לו שארה כסותה ועונתה לא יגרע"

מכילתא: מה זו (אמה עבריה) שארה כסותה ועונתה לא יגרע,

אף בת ישראל שארה כסותה ועונתה לא יגרע.

*שארה - מזונתיה *כסותה - בגדיה *עונתה - אז דרך ארץ (קשר טבעי שבין איש ואישה)

את מהותן של הלכות אישות הסביר **הרב סולובצ'יק**:

גם **הפילוסופיה היוונית** וגם **הנצרות** לא ראו חשיבות בקשר המיני.

מבחינתם באדם יש שני חלקים שאינם יכולים להתאחד.

הרוח האנושית העולה מעלה

והגוף האנושי על תאוותיו ויצריו המוריד את האדם מטה..

רק להלכה יש לפעולה זו יסוד מוצק בחיים הדתיים

מצוות פרו ורבו היא המצווה הראשונה בתורה

חיי נישואין הם טהורים ומבורכים.

חיים של רווק למרות שלא חטא מעולם נוגדים את ההלכה.

כל מי שאינו נושא אישה שרוי בלא שמחה, בלי ברכה, בלי תורה

הקב"ה מזוג זיווגים ושמחת חתן וכלה היא חשובה מאד

וכל המשתתף בה שכרו רב.

המשך דבריו של הרב סולובצ'יק:

האיש מחויב להיות עם אשתו לפרקים קבועים לפי כוחו.
הלכות תשמיש מיוסדות על עקרון פסיכולוגי ועל היגיינה מינית
והן מפליאות בפקחותן ובחדישותן.

כמה תשומת לב והבנה עדינה ואינטימית טמונה בהלכות אלו.
אותה ההלכה הקשה כברזל, שאסרה הזדווגות לאישה בימי נידתה
הטילה חובה לאדם להזדקק לאשתו (בזמנים המותרים) מתוך אהבה וחיבה.

ההלכה קבעה את המושג "בעילת מצווה".
האדם עובד את בוראו בגופו, באכילתו ובפעולה המינית

החיבור הגופני

יחסם של חכמי ישראל לחיבור הפיזי שבין איש ואשתו מדגיש ומחדד את מעלתה וחשיבותה של מצוות עונה. הם האריכו והעמיקו

בחשיבות החיבור הפיזי שבין איש ואשתו כשהוא נעשה בקדושה ובטהרה.

המעשה זה מתממש הייעוד הנשגב של האדם כצלם אלוקים, בכוח וביכולת שניתנה לו ליצור חיים לחבר שמים וארץ, נצחיות וזמניות, לחבר גוף ורוח ובכך להביע בחיים המשותפים את אחדותו של העולם שברא הקב"ה.

בתורה מסופר על הדרך שבה הקב"ה ברא את האישה, ועל המפגש המחודש של האיש ואשתו לאחר שהתעורר מהתרדמה שנפלה עליו.

הרמב"ן בפירושו לתורה הסביר את הפסוקים הללו כבסיס לחיי כל זוג, כאשר נפגש איש עם אשתו. אמנם הרמב"ן אינו עוסק ישירות בחיבור הגופני, אבל מדבריו יש ללמוד על הייחוד שבקשר האנושי בין איש ואישה בחיבור זה.

ספר בראשית: כג ויאמר, האדם, זאת הפעם עץ מעצמי, ובשר מבשרי; לזאת יקרא אשה, כי מאיש לקחה-זאת. כד על-כן, יעזב-איש, את-אביו, ואת-אמו; ודבק באשתו, והיו לבשר אחד.

רמב"ן: לבשר אחד - הולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י. ואין בזה טעם, כי גם הבהמה והחיה יהיו לבשר אחד בולדותיהם:

והנכון בעיני, כי הבהמה והחיה אין להם דבקות בנקבותיהן, אבל יבא הזכר על איזה נקבה שימצא, וילכו להם, ומפני זה אמר הכתוב, בעבור שנקבת האדם הייתה עצם מעצמיו ובשר מבשרו, ודבק בה, והייתה בחיקו כבשרו, ויחפוץ בה להיותה תמיד עמו. וכאשר היה זה באדם, הושם טבעו בתולדותיו, להיות הזכרים מהם דבקים בנשותיהם, עוזבים את אביהם ואת אמם, ורואים את נשותיהן כאלו הן עמם לבשר אחד

**אצל בעלי חיים אין קשר מחייב בין זכר ונקבה.
הזכר בא על הנקבה ומתנתק ממנה.**

**בעוד שבני האדם מתקשרים זה לזה במסגרת הנישואין, כבשר אחד,
והקשר שנוצר ביניהם ממשיר ומחייב.**

חיבור מתוך רצון משותף ושמחה.

הלכות רבות עוסקות בהרחבה בצורך ובהדדיות וברצון המשותף של בני הזוג להיות בחיבור מלא ובהשלכות החמורות של מפגש שלא נעשה על פי דרך זו.

אמר רבא: חייב אדם לשמח את אשתו בדבר מצווה (תשמיש המיטה)
רש"י: לשמח אפילו שלא בשעת עונתה אם רואה שמתאוית לו

הרמב"ם מתייחס למצבים שבהם יש מניעה הלכתית מלקיים חיי אישות בשל הדרישה ההלכתית ללקיים חיי אישות מתוך **שמחה אהבה וצניעות**:

"אף על פי שאשתו של אדם מותרת לו תמיד, ראוי לו לתלמיד חכם שינהיג עצמו בקדושה... ולא יקל בראשו יותר, ולא ינבל את פיו... ואפילו בינו לבינה. הרי הוא אומר בקבלה: "ומגיד לאדם מה שחו". אמרו חכמים: אפילו שיחה קלה שבין אדם לאשתו עתיד ליתן עליה את הדין.

ולא יהיו שניהם לא שיכורים ולא עצלנים ולא עצבנים.. **אלא ברצון שניהם ושמחתם**

חיי האישות מתקיימים בצניעות בין איש לאשתו.

את האהבה והקשר העמוק ביניהם הם מבטאים בינם לבין עצמם בצניעות
ולא בפריצות ובהוללות.

גם גילויי החיבה שבין בני הזוג כגון: מגע, חיבוק, נישוק...
הם עניין שבינם לבין עצמם ולא בפרהסיה.

החצנת הקשר האינטימי שבין בני הזוג

מוזילה אותו ומפחיתה את ערכו ואת עוצמתו.

